

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

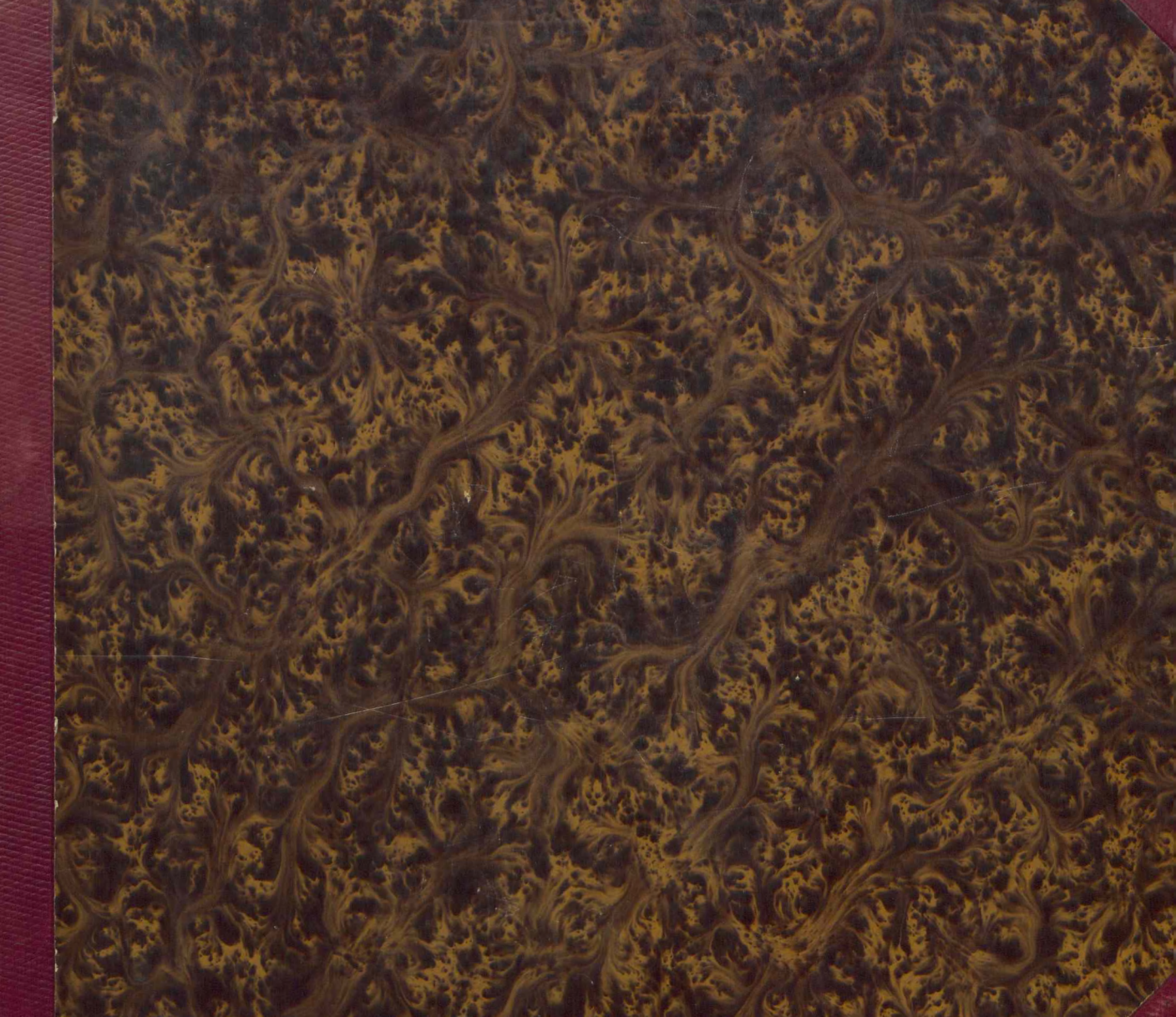
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

F. Hønsardt del.

C. A. Reitzels Forlag

I W. Tegner & Kittens Ledselskab

VOGNSTRUP

i Sølland.

VOGNSTRUP

i Sælland.

Denimod et Par Mlle vest for Holbæk ligger Herregaarden Vognstrup i Holbæk Amt, Tuse Herred og Rumbby Sogn. Gaarden er gammel og har i sin Tid ligget i en senere nedbrudt Landsby Vognstrup, der havde sit Navn af Mandnavnet Vogn eller Vagn og Torp. Gaarden, der ogsaa kaldes Vognserup, tilhørte fra første Halsdel af det 15de Hundrebaar den gamle danske Ktub. I Aaret 1418 vedkjendte Fru Anne Pedersdatter, Mikkel Ktubs Gtute af Wandrop, sig at have afftaet sit Gods i Skippinge til Bent Wilde af Solbjærg. 1429 fik hendes Søn Wilhelm Ktub ved Søstendestifte Vognstrup, og i Aaret 1475 nævnes Peder Ktub i Vognstrup. Til ham pantsatte da hans Frænde Johan Ktub af Hesse (Hessel) for 75 Mark en Sølvskaal, som vejede 16 Lod og 1 Kvintin, 1 Lybst og 1 rhinss Øylden og 2 Gaarde i Kragerup (i Drølev Sogn, Løve Herred), som han selv havde i Pant af sin Faber. Han var sandsynligvis Søn af den oven nævnte Wilhelm Ktub og forekommer allerede i Aaret 1460, otte Aar senere var han tilstede paa Sællands Landsting. Han omtales endnu som levende i Aaret 1502. Hans Hustru var Fru Ingeborg Vanner. Vognstrup arbeide Sønnen Hans Ktub, der 1507 skrev sig til denne Gaard. I Aaret 1532 paaagde Frederik den første ham at udlægge til Fr. Otte Skriver, Rannit i Roskilde, af dennes Løb og Rettigheder i Tryninge (Trønninge, Rumbby Sogn) Skov og Fang (Grund). 1535 gav den ubvalgte Konge Christian den tredie ham, hans Husfrue og Børn et Vesttjelfebrev. S. A. lærde han til Kongen over, at Emmike Ottesen i Døstterup sejede paa en af hans Tjener

(Bønder); Kongen lod derpaa skrive til Emmike Ottesen, at denne, saa fremt han ikke alvorlig vilde revses som vedborde, skulde holde Fred. Hans Ktubs Hustru var Fru Anne Knob, Datter af Lavrids Knob til Gyllebo (i Skaane) og Fru Thale Vaab. I Aaret 1544 var hun aldeles uskyldig indviklet i en Trolddomsag. Den danske Flaade løb St. Laurentii Dag (10de August) ud fra Helsingør, men kunde ingen Buid faa. Efter hin Tids Døertro fik man strax den Tanke, at her maatte Troldvinder have været paa Færde, og Fru Anne fik da Skyld for at have været med. Men det viste sig, at hendes Brøde itkun var denne, at hun den nævnte Dag tillige med sin Datter havde siddet i Helsingør nede ved Stranden hos Borgemeester Sander (Alexander) Lejels Husfrue, og at hun der havde grebt bitterlig for sin Søn og bebød Gud om, at denne Rejse med Kongens Skib maatte faa en god Ende, og sagt, at dersom Gud vilde seje det saa, at hendes Søn igjen maatte komme hjem, vilde hun raade ham til at gifte sig og tage sig en god ærlig Fru eller Vornfru, paa det at han i Fremtiden kunde vorde slige Mejerer kuit. Fru Anne Knob nævnes som Enke i Aaret 1553.

Vognstrup arbeide Sønnen Peder Ktub, om hvem det vides, at han i Aaret 1533 udtalte sig imod at faa Christiern den anden igjen paa Tronen. Han hørte til den ubvalgte Kong Christian's Hoffinder, da han i Aaret 1535 var i Skaane og red den Gang med 4 Heste. 1537 saa han som Hoffinde i Borgeløje i Sælland, og f. A. gif han i Krigtjeneste til Søs, hvilket man ser af to Breve, han da har udstædt til Hovedmanden paa Bergenhuss Øge Wilbe;

VOGNSTRUP

i Sælland.

i det ene af disse optæller han de Leveemidler, han har modtaget af denne: 6 Kæster Ml, 1/2 Væst Brød, 3 Eder. saltet Kjøb, 1 Ede. salt Fisk, 6 Bog (d. e. 216 Å) Fisk og 3 Eder. tyst Ml. I det andet tæller han Lensmanden for alt godt og udbeber sig noget Brænde til at koge ved. 1542 fik han Kjelstrup Gaard og Gods (i Vig Sogn, Oddes Herred) afgiftsfrit til Len. Aaret efter var han, som før omtalt, atter til Sø. Kort Tid efter laante han Kongen 500 Daler og fik da 1544 sit Len Kjelstrup i Pant for denne Sum. Dette Len overlod Kongen senere til Hr. De Wille, den tidligere Biskop i Aarhus; men 1553 fik Peder Rud atter Brev paa at skulle have Lenet, hvis han overlevede den gamle Mand; denne døde 1555, og Kjelstrup blev da atter Peder Ruds Pantelen. 1548 var han med Kongens Søn Frederik i Norge, hvor Prinsens Skude lade sig hylde. Hans Faber maa vist nok paa den Tid have forladt denne Verden; thi i Aaret 1549 udstædte hans Søster Fru Johanne Rud og hendes Egtemand Niels Andersen et Brev, hvorved de tilsode ham at give sin Hustru Livsbrev paa sit Arvegoods Vognstrup, hvis hun monne overleve ham, og deres Egteskab blev barnløst; hun maatte da intet afskænde af Gødet, skulde holde Gaarden ved Magt og ikke lade forhygge Skoven i nogen Maade. Hans Hustru var Fru Grete Brylke, Datter af Karl Brylke til Jilnholm og Fru Kirsten Ulfstamb, og hun fik 1550 af ham det lovede Livsbrev paa Vognstrup og alt det Forbegods, han ellers efterlod sig, baade fæderne og møderne, Kjøb og Pant, ihvor som helst det fandtes i Riget, som og alt Egøpre; men efter hendes Død skulde det deles imellem hans og hendes Arvinge, som sig borde efter Loven, saaledes at Hovedgaarden med sit Gods skulde tilfalde hans egne Arvinge, hvorimod det andet Gods og Egøpret skulde deles lige imellem alle Arvinge. Den 28de Januar 1559 stadsfæstedes denne Overenskomst, og dette sidste Brev underkretes af Niels Andersen, Ejler Hardenberg til Mattrup, Perlus Trolle til Hillegholm o. fl. I Fællig med sin oven nævnte Maag Niels Andersen kjøbte han i Decbr. 1552 en Gaard i Sandby, Rumbby Sogn af Fjergen Naal til Vesterbygaard. I Decbr. 1555 fik han Tilføjelse af Kongen om at møde i Kjøbenhavn ved Fastelavnstid næste Aar, efterjom Kongen da ventede Besøg af nogle fremmede Fyrster. Paa sinne Tid mageskiftede han med Kongen og fik da i Tusse Herred 1 Gaard i Rumbby, 2 Gaarde i Sandby, 1 Gaard i Uglevup og 1 Gaard i Marteslev, i Merlisse Herred 1 Gaard i Tynnetved (Tjønede) og 1 Gaard i Merlisse, hvorimod han igjen udlagde til Kongen noget Gods i Oddes Herred. I Fællig med sine Frænder

Johan Knob og Erik Rosenkrands til Langtind og sin Maag Niels Andersen ejede han nogle Jorder og Søfter uden for Byen Halmfab, hvilke Kongen attraaede til Magelæg, hvisaarlag denne 1557 paalagde Hr. Mogens Gyldenstjerne, Lensmand paa Laholm Slot, og Lage Ulfstamb, Embedsmand paa Barberg Slot, at underhandle med dem derom. Med Præsten i Rumbby Hr. Peder Nielsen havde han en Strid og lod i Juni 1586 optage et Ringevidne paa Tusse Herredsting, og det oplystes da, at Præsten var af ham og menige Sognemænd valgt paa det Vilkaar, at de kunde opsigge ham, hvis han viste sig forsømmelig i sit Kalb. Peder Rud levede i øvrigt ikke i de bedste Aar; til sin Frænde, den siden som Søstelt navnfuldige Otte Rud til Møgelær (i Bjærge Herred, Vejle Amt) udstædte han nemlig 1557 et Gældsbræv paa 100 Daler. Han har maaske ikke været nogen god Husholder, hvis man kan dømmе efter den Regning, han havde hos en Kjøbmand for tre Aar 1556—58, hvilken var paa 362 Dlr. 12 β 3 Penb.; 1557 havde han faaet 24 Ankere og 36 Potter Vin. I Summen var ogsaa medregnet 56 Daler, han og hans Hustru havde laant af Kjøbmanden. Af Regningen ses det, at 1 Å Sukker kostede 8 β, 12 β, 14 β eller 1 β, 1/2 Å Safran 9—12 β, 1/2 Å Kanelbart 2 β, 1 Å Ingefær 2 β eller 2 β 8 β, 1 Å Peber 28 β til 2 β, 1 Lob Karbemomme 4 β, 1 Pot Brændevin 12 β, 4 Ankere Vin 9 Daler, Potten 3—4 β o. s. v. De sidste Paabud, han fik fra Kongen (Frederik den anden), ere udstædte i Januar og Februar 1559, og de foreskribe ham intil videre at gaa Hovedmanden paa Kalundborg Slot til Haande. Det sidste Brev er skrevet i Kolbing den 7de Februar, og dette har maaske ikke naaet ham, imedens han endnu levede; thi den 16de s. M. gav Kongen hans Enke Tilladelse til at indløse fra hans Arvinge Krouens Gaard Kjelstrup.

Med sin Død efterlod han en Gæld af et Par Tusende Daler, hvoraf en stor Del var Renter, han ikke havde sparet i flere Aar. En af Kreditorerne, Ejler Hardenberg til Mattrup, søgtes den afdødes Søsterdren Andersen og Wilhelm Dresfeldberg, og disse atter hans Enke, i det de paastode, at hun som den, der var raadig over Boet, ogsaa skulde bærde Gælden. Derimod udtalte hendes Børge Hal Ulfstamb, hendes Moders Broderdren, at hun ikke kunde siges at eje alt koint og frit efter Gædsbrævet, naar hun skulde være betyngnet med Gæld; heraf kunde der i det mindste ikke tilkomme hende at ubrede mere end Halobelen, efterjom hendes Arvinge en Gang i Tiden ikke skulde have mere end det Halve af Egøret m. m. Paa

VOGNSTRUP

i Sælland.

Servebagen i Kjøbenhavn affagdes enbelig den 11te Juni 1572 den Dom, at Fru Grete Bryske og Brødrene Dresffelberg borde enes om Gælden, og Fru Grete udrede det halve deraf. Fru Fruens Tid havde en Oplegnelse om den Tilstand, Vognstrups Bygninger vare i. Den Gang, da hendes Mand døde, stod der et stort Hus i den vestre Del af Gaarden, som kaldtes Port-huset; dette kunde ikke staa til noget Gavn, eftersom det var ondt baade med Hensyn til Tømmeret og Stenene; men i hendes Tid var der sat et godt Hus igjen, og ligeledes et andet nyt Hus sønden ud imod Humlegaarden. De andre Huse havde for en Del ogsaa været ondt paa Tagene; men Synsmændene kunde ikke skjønne andet, end at de vare bedre, da de efterlode dem, end den Gang Peder Rub døde. Det samme udfagde de om Kade-gaarden, som ogsaa havde faaet nogle nye Huse. I Skoven havde et stort Uvejr blåst en Del Træer om. Fruen havde stundum undt Fattigfolk noget Brænde, som hun ikke selv havde kunnet benytte, og da faaet Langhalm igjen til Hjul til at bygge med. Med sin Broder Jørgen Bryske havde hun en Sag, som viser, at det ikke storlede hende paa Mob til at vise en noget egenraadig Fremfærd. Hendes Broder havde en Gang taget sig den Frihed at sælge en Gaard i Ormidsløv i Slagelse Herred til Erik Rub uden at have nogen Ret dertil, hvilket havde paadraget ham en Dom paa Kongens Retter-ting i April 1569, hvilkens Dom maatte fremkalde hans Fængsling, hvoertil hans Moder havde faaet kongelig Tilladelse. Strax efter døde Moderen, inden Fængslingen havde fundet Sted, og hans Søster har da paa egen Haand be-nyttet den Moderen givne Tilladelse. Mæret efter indskævnede Jørgen Bryske for Kongen og Rigsraadet denne sin Søster, hendes Tjener Lavrids Skriver og hans Medfølgere, fordi de nogen Tid i Fjorvejen havde „saget og ranet ham aldeles lovnforvunden og voldført ham til hendes Gaard Vognstrup“, hvorpaa de havde ført ham til Hiltelbjerg (i Skåne) og der holdt ham i Fængsel, hvilket kan antede over at være gjort imod Kants Lov og Axelens Særrettigheder. I et Brev af 19de Oktbr. 1570 paalægger Kongen Frans Wanner og Eiler Bryske at bruge til Hal Ulfstand paa Hiltelbjerg for at hente Jørgen Bryske og derpaa at føre denne til Kongen, for at Sagen kunde komme i Rette og vorde forhørt. Den 4de Decbr. giver Kongen derpaa Rigsraaderne Peder Oge, Børge Trolle, Hr. Jørgen Lykke, Holger Rosenkrands, Erik Rosenkrands, Otte Brahe, Erik Rub, Biskop Raas, Biskop Andersen og Eiler Grubbe det Høved at undersøge denne Sag og at have et flittigt og skarpt Indseende, at saadan Handel ikke skulde

vorde en Sædvane her i Riget, og at Ret maatte vederfares baade Kronen og den kærende Part for dette Voldsværk, og derefter selve Dommen. Denne affagdes den 15de Decbr. og løb saalunde, at Fru Grete havde gjort Uret i at lade frængsle ham efter Moderens Død. Den sidste Dag i Mæret kund-gjorde derpaa Kongen, at Niels Ulfstand havde tilfredsstillet ham med Hensyn til den Tiltale, han havde haft til Lavrids Skriver for denne Sags Skyld, og ligeledes, at Fru Grete selv ved sine Tjener og Venner havde ladet handle med ham, saa at han nu naadigt havde ladet falde sin Tiltale til hende selv. Hvad angaar Vognstrup Gods i Fru Grete Bryskes Tid, da forgybedes dette derveb, at hendes Moder Fru Kirstine Ulfstand til Tosteholm (Mørkegaard) overlod hende af sit Arvegods Mørkseje (Mørke) By og Vandmølle og en Vejmølle i Sognet (Lusse Herred). Tienden af dette Sogn tilhørte for en Del Kronen, og Frederik den anden havde overladt Tiendeførnet til Klosteret eller Kommunitetet; i Juli 1571 fik Fru Grete Kointering af Vikaren i Moskilde Morten Nielsen paa de Hundrede Stu-denters Begne for det Tiendeforn, hun skulde udrede for Mæret 1570. Det sidste, der vides om Fru Grete i denne Verden, er, at hun den 4de August 1574 fik Indbyggelse til Bryllup af sin oven nævnte Frænde Niels Ulf-stand; han beher hende tillige med tre andre Fruer at tage imod hans Brud. I Mæret 1575 døde hun og saubt sit sidste Hvilested ved Mandens Side i Rumbby Kirke.

Den tidligere omtalte Niels Andersen Dresffelberg til Hjørngby-gaard, der var gift med Fru Johanne Rub, frev sig ogsaa til Vognstrup; men det var dog først efter Fru Grete Bryskes Død, at Gaarden gik ove-til hans Arv. Den arbeedes næmlig af hans Søn Anders Dresffelberg, der ogsaa ejede Hjørngbygaard. Han døde 1612, og hans Enke Fru Karen Skinkel 1624. Da han ingen Livsarvinge efterlod sig, arvede hans Broder-batter Fru Mette Dresffelberg og hendes Mand Frederik Parsberg Vognstrup Gaard og Gods. Han var født 1588 og døde 1653, og hans anden Hustru og efterlevende Enke Fru Sofie Raas ejede derpaa Gaarden i nogen Tid. Med Joachim von Bredow til Aggersvold havde hun en Strid om Kaldretten til Rumbby Kirke, og den 28de Januar 1654 paalagde Kongen Hr. Niels Trolle til Tosteholm og Biskoppen over Sællands Stift Dr. Lavrids Mortensen Scavenius at komme imellem de Stridende. S. A. fik Fru Sofie Raas noget af Kronens Gods i Mørkse Herred ved Magefliste imod andet Gods i Sælland. Siden og i det seneste ved Fru

VOGNSTRUP

i Sælland.

Sofies Død 1662 tilfaldt Gaarden Sønnen Jørgen Parsberg, som dog ikke beholdt den længer end til April 1672, da han til Komfru Hille Trolle, Datter af den før nævnte Hr. Niels Trolle og Fru Hille Rosenkrands, udsolgte Skibe paa Vognstrup Hovedgaard og Hestemølle, i alt 120 Ldr. Hartkorn, og paa 51 Gaarde og 22 Huse i Rumbø Sogn og By, Trøning, Thorslund, Sandby og Gisløge o. fl. Byer i Luse og Merløse Herreder, af hvilket Gods en Del tidligere havde hørt under Knapstrup Hovedgaard. Efter hende tilhørte Vognstrup en kort Tid hendes Moder, og 1680 gik den over til hendes Broder Kancelliraad Hæruf Trolle til Snebøinge, der dog kun ejede den i fem Aar., efterfom han den 5te December 1685 paa egne og alle Fru Hille Rosenkrands's Arvinges Vegne solgte Gaard og Gods til Tage Thott, Amtmand over Holbæk Amt. Tage Thott var den sidste Mand af gammel dansk Adel, som ejede denne Gaard.

Allerede 1686 solgte han Vognstrup med Gods til Christian Simon-

sen, Assessor i Kommercekollegiet, der atter afhændede Egendommen til Proviant-
skriver Jens Hillegaard, efter hvis Død Vognstrup 1721 solgtes til hans
Søn Assessor Adam Levin Hillegaard, hvis Enke Charlotte Vest
ejede Gaarden i Aaret 1742 og da afhændede den til Søren Linberg, hvem
den tilhørte til 1747. Kancelliraad Jørgen Thomsen, som da købte den,
solgte igjen 1750 Gaard og Gods til Konferenceraad Severin Røvenskjold,
der forbedrede Ladegaardens Bygninger. Han lagde senere Gaard og Gods
under det af ham oprettede Baroni Røvenborg.

Vognstrup ligger i et lavt og fladt Fjordsimon. Den grundmurede Hoved-
bygning, der har to Etager, og hvis Port og Kjelber ere hvælvede, har i
afstillede Aar været Bolig for Amtmanden over Holbæk Amt. Hovedgaards-
tagten var 1770 78 Ldr. 2 Skpr. „ Fdbl. 1 Alb. Ager og Eng og 4 Ldr.
3 Skpr. 1 Fdbl. 1 Alb. Skovfjlsb. Nu er Hartkornet 95 Ldr. 1 Skpe.
2 Fdbl., og Arealen er 780 Ldr. Land Ager og Eng.

